

МОВА – ІДЕОЛОГІЧНА ЗБРОЯ

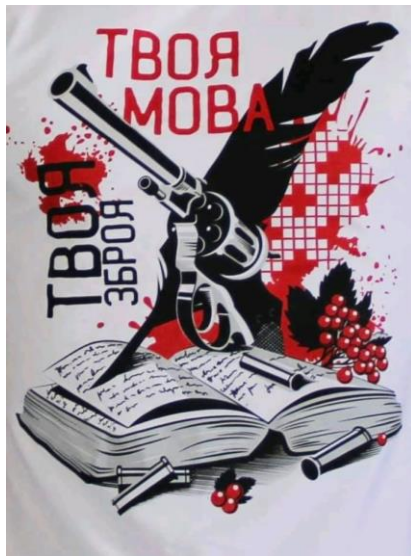
ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

МОВА – ІДЕОЛОГІЧНА ЗБРОЯ

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО СЕМІНАРУ,
ПРИУРОЧЕНОГО ДНЮ УКРАЇНСЬКОЇ ПИСЕМНОСТІ ТА
МОВИ

16 ЛИСТОПАДА 2022 РОКУ

Львів 2022

«Мова – ідеологічна зброя»: збірник тез доповідей науково-практичного семінару, приуроченого Дню української мови та писемності, м. Львів, 16 листопада 2021 року. Львів: ЛДУ БЖД, 2022. 92 с.

РЕДКОЛЕГІЯ:

Василь ПОПОВИЧ, доктор технічних наук, професор

Василь КАРАБИН, доктор технічних наук, доцент

Ірина БАБІЙ, кандидат педагогічних наук

Лідія ВЕРБИЦЬКА, кандидат філол. наук

Тетяна БОТВИН, доктор філософії

Тетяна КОНІВЦЬКА, кандидат педагогічних наук

Галина ХЛИПАВКА, кандидат педагогічних наук

Збірник укладено за тезами доповідей науково-практичного семінару, приуроченого Дню української мови та писемності «Мова – ідеологічна зброя», 16 листопада 2021 року.

Матеріали друкуються українською, польською та англійською мовами.

За точність наведених фактів, самостійність наукового аналізу та нормативність стилістики викладу, а також за використання відомостей, що не рекомендовані до відкритої публікації, відповідають автори матеріалів та їхні керівники.

цивілізаційний простір Європи і Україна: особливості становлення та тенденції розвитку – К.: Університет «Україна», 2010. – С.83.

3. Сухарина А. Локальні та глобальні ідеології: особливості їхньої взаємодії з наукою. Вісник Львівського університету: серія філософсько-політологічні студії. 2017. Вип. 15. С. 199–205.

4. http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Nova_istorii
a

5. <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=1087>

6. <https://konkurent.ua/publication/11292/totalna-ukrayinizaciya-scho-zminit-novij-zakon-pro-derzhavnu-movu/> (Горп Гузь)

7. <http://volya.if.ua/2019/02/mova-henetychnyj-kod-natsiji/>
(мова -народ)

8. <https://youtu.be/WRLJfioTVcI>

9. https://clio.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/02/1603042997135_Verstka_Kachmar.pdf

УДК 161.2:78.06

МОВА Й ПІСНЯ – ДВІ ФОРТЕЦІ

Марія МОШОВСЬКА

Науковий керівник – Тетяна КОНІВІЦЬКА, кандидат педагогічних наук, викладач кафедри українознавства та міжкультурної комунікації

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Українська пісня у кожного викликає різні асоціації. Безперечно, перше, що ви згадаєте – те, що вона дуже мелодійна, як і мова, якою співають. Хтось бачить українську пісню наповненою чимось магічним, загадковим, неодмінно пов'язаною з українським

МОВА – ІДЕОЛОГІЧНА ЗБРОЯ

фольклором та міфологією. Для одного вона є місцями трагічною, але одночасно надзвичайно щирою, для іншого – це весела та яскрава пісня, під яку ноги самі йдуть у танок, а слова легко наспівувати. Хтось же бачить її у певній мірі іронічною, або, навпаки, як пісню з відвертою лірикою. Або ж це може бути дуже світла, оптимістична та сповнена любові музика, яка навіть у моменти суму залишається світлою, даруючи слухачеві надію.

Українська пісня така чарівна, така гарна у своєму різноманітті, а тому заслуговує бути поміченою. На сьогодні українська музика набуває все більшого поширення, її можна почути на радіо та телебаченні. Нові релізи б'ють рейтинги на музичних платформах, а відеокліпи потрапляють у тренди на YouTube.

Статистика показує, що коли люди просто слухають *пісню*, без заучування, то слова і фрази самі знаходять своє місце в голові. Чимало людей, які вчать мову із підручників згодом стикаються із проблемою, що не встигають за співрозмовником. Натомість пісні стимулюють вухо «звикати» до української мови – до тону, ритмомелодики, наголошення слів тощо. Тож фахівці рекомендують слухати пісні мовою, яку вивчаєте.

Слухаючи пісні, вам траплятимуться і знайомі слова, і нові. Коли ви кілька разів почуєте пісню і зрозумієте, що не знаєте деяких визначень, мозок підкаже погуглити або озброїтися словником щоб вирішити цю загадку та зрозуміти зміст пісні до кінця. Окрім того, нині є чимало онлайн-сервісів, які пропонують одночасний перегляд українського тексту пісні та перекладу. Також дослідження показали, що слова і текст, які ви вловили на звук, запам'ятовуються краще, ніж зазубрені у ході сухої лекції.

У Львові група харків'ян з ментором вчать українську мову через пісню. Після кожної пісні з'ясовують значення незнайомих слів, як от: хто такі жовняри чи усусівці, або ж що таке шабелина. До кожного пояснення йде ще й невеличка історична довідка. Ну бо як одним

словом можна пояснити хто такі українські січові стрільці (усусівці у пісні).

Як і будь-який вид мистецтва, музика закарбовує в собі мову на певному історичному етапі й передає знання про неї наступним поколінням; водночас вона презентує духовно-культурний рівень нації сучасникам, світовій спільноті. Тому природно, що пісня повинна вбирати лише найкращі мовні традиції, пильнувати їхню чистоту й водночас зберігати своє мистецько-естетичне призначення. Культура мови в українському музичному просторі має не меншу значущість, ніж у літературі, кіно, засобах масової інформації. У вітчизняному мовознавстві є праці про мовне наповнення фольклорних пісень, проте немає спроб проаналізувати численні порушення норм культури мови і мовлення в текстах сучасних музичних композицій.

Однак, відомою українська музика стає ще в 1904 році, коли Леонтович віднаходить текст щедрівки, створеної ще у дохристиянські часи, коли Новий рік святкували 1 березня.

Сучасники Леонтовича розповідають, що за «Щедрика» він береться, намагаючись відродити фольклор у межах уроків з Яворським. Аби з кількох нот, які постійно повторюються, зробити справжній шедевр, композитору потрібні роки. Леонтович щоразу щось змінює, править, шукаючи ідеальний «рецепт» свого "Щедрика". У результаті пише аж 5 варіантів твору.

В 1936 році у США – "Щедрик" стає Carol of the Bells. Американський автор музики та текстів, диригент, аранжувальник українського походження Пітер Вільговський створює для симфонічного оркестру радіо NBC англійську версію пісні. Навряд чи дослівний переклад твору був би зрозумілий американцям, тому Вільговський змінює текст. Він розповідає, що композиція нагадує йому дзвоники, тому вони посідають центральне місце у пісні. Твір публікують у музичному видавництві Carl Fischer, автором музики вказують Миколу Леонтовича.

Сьогодні ми спостерігаємо масове викриття російської крадіжки української культури. Популярна пісня «Ех, яблучко» виявилась

МОВА – ІДЕОЛОГІЧНА ЗБРОЯ

українського походження і спаклюжена перекладом на російську. Згуба, яку Дударик запрезентував у рамках проєкту «Прийняття». Пісня була популярною у 1917-1921 роках на усій території бойових дій від сходу і до заходу України. Дослідити автентичний текст видається неможливим, оскільки пісня обростала куплетами і варіантами. Колектив обрав слобожанський варіант з махновським варіантом тексту.

Мороз-мороз, не студи мене... В цій пісні, в її тексті розчиняєшся. Це мовби повернення в Україну з довгих мандрів. Чи довгожданий дім, де батько, матір, друзі і незбагненна краса краю, рідного краю. Але московити приписали собі авторство. Марія Павлівна Уварова - колишня солістка Воронежського російського хору (1924-2017), пісня була написана нею в грудні 1954 для дуету з чоловіком Олександром, а в 1956 вийшла грамплатівка. Під час запису на Апрелівському заводі грамзапису в листопаді 1956 року авторство через недбалість не було зафіксовано, а Уварова не стала звертатися до радянського суду через небажання бюрократичної тяганини.

Ще один яскравий прикладом того, що Росія вміє робити краще за все. А саме – присвоєння чужої культурної спадщини. Всім знайома пісня "Вставай, страна огромная". Вона нібито була написана в 1941 році в перші дні нападу Німеччини на СРСР. І написав її нібито Василь Лебедев-Кумач. Але насправді все "трохи" інакше - оригінал пісні з'явився ще 100 років тому, а саме в 1919 році, в лавах криворізьких повстанців УНР. Тому ця чудова пісня є ще одним фактом крадіжки советами української культури.

Сьогодні нам вкотре підтверджує те, що московити притримуються старих методів в боротьбі. Паклюють твори сучасних українців, зокрема тих що чітко висловлюються на рахунок війни.

Висновок: Українська мова варта того, щоб нею виконувалося якомога більше пісень. Адже мова, оригінальний підхід до написання буде приваблювати ще більше людей до української творчості. І в такому випадку, українська мова виступає першою ознакою того, що

ця пісня є саме продуктом України, а не будь-якої іншої країни СНД. Мова й пісня - дві найважливіші фортеці, які народ повинен оберігати пильніше й відчайдушніше, аніж свої кордони. Втративши кордон чи державність, народ завжди має можливість їх відновити, а мови не відновить ніколи: вона втратиться на віки вічні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кацал Д. Хорова капела «Дударик» - Ех, яблучко (проект «Прийняття») [Електронний ресурс] / Дмитро Кацал // Львівська національна академічна чоловіча хорова капела «Дударик». – 2022. – Режим доступу до ресурсу: https://www.facebook.com/Dudaryk.choir/videos/565872865073264?locale=uk_UA.

СЛОВА-ШИБОЛЕТИ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Діана ПАВЛОВСЬКА

Науковий керівник – Лідія ВЕРБИЦЬКА, канд. філол. н., завідувач кафедри українознавства та міжкультурної комунікації Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Шиболет – мовна особливість, за якою можна впізнати групу людей, зокрема, етнічну. Своєрідний "мовний пароль", який несвідомо видає людину, для якої ця мова – нерідна.

Звідки ж походить поняття «Шиболет»?

Історія знає чимало прикладів, в яких неправильна вимова зіграла фатальну роль у долі людей і цілих народів. А сам термін для позначення «мовного пароля» прийшов з біблійного сюжету. Це таке собі слово-пароль, що дає змогу за вимовою певних звуків виявити, своя людина чи чужа. Після перемоги над єфремлянами ізраїльський суддя Їфтах наказав зайняти всі переправи через Йордан, щоб перешкодити переможеним потрапити на свої території та змішатися з цивільним населенням: "І зайняв Гілеад йорданські переходи до

З М І С Т

<i>Діана ПОПОВИЧ</i> ОСВІТА І МОВА У ЛЬВОВІ В РОКИ НІМЕЦЬКОЇ ОКУПАЦІЇ.....	3
<i>Дмитро БОРОШЕВЦЕВ</i> ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ	5
<i>Марія-Андріана ВІРАГ</i> АКТУАЛЬНІСТЬ РАДИКАЛЬНОЇ УКРАЇНІЗАЦІЇ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ІДЕОЛОГІЮ СУСПІЛЬСТВА	8
<i>Марія МОШОВСЬКА</i> МОВА Й ПІСНЯ - ДВІ ФОРТЕЦІ	12
<i>Діана ПАВЛОВСЬКА</i> СЛОВА-ШИБОЛЕТИ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ	16
<i>Роксоляна ВРУБЛЕВСЬКА</i> ФУНКЦІОНАЛЬНО-СТИЛІСТИЧНЕ НАВАНТАЖЕННЯ ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНІХ ОНІМІВ У РОМАНІ "ДЖУРИ КОЗАКА ШВАЙКИ" В. РУТКІВСЬКОГО	20
<i>Христина ШТОГРИНЕЦЬ</i> НЕ БОЮСЬ ДОНОЩИКА В ТРАКТИРІ, БО ВСЕ СКАЖУ У ВІЧІ КОРОЛЮ	25
<i>Роман ГЕРЕЛЕЙ, Віктор БАТУРИНА</i> ВПЛИВ АНГЛОМОВНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ НА МОВУ ТА КУЛЬТУРУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ	29
<i>Іван ГЛИВКА</i> МОВА – ЦЕ ПЕРШИЙ І ОСТАННІЙ БАСТІОН ЗАХИСТУ ДЕРЖАВИ (ЯН БОДУЕН ДЕ КУРТЕНЕ)	32
<i>Софія ГРИБ</i> КРАСНОМОВСТВО В ЖИТТІ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ	35